

Zelo tanke splošč(če)nosti

Boštjan
M. Zupančič

Zaokroženost petih metafizičnih dagerotipij

Nagovor:

*Eno od bistev Shakespeara,
ki je vidno zlasti pri sonetih,
je prepletanje intelektualnega in
čustvene dovzetnosti: pri Plečniku
se to kaže v bizarni
konsonanci monumentalnosti in
ornamentalnosti; Čajkovski ubira
topove in violine v istem molu.*

NEKA IGRALKA
PRED POEJEVO HIŠO.

Ko se takrat ozreš nazaj,
za trenutek uvidiš prevaro,
ki je med stalnim pobiranjem
razbitin iz spenjenega morja
nisi imel časa spoznati.

Potem je trenutek zatišja,
da se ti bogovi laže posmehnejo,
ker rešuješ pred potopom,
kar ni nikoli plavalo:
tak je pomen enega ali dveh galebov
na vseh marinah.

Odbrenkali bomo določena bivanja
 kakor da gre zares,
 drugače bi čemel v nekem grajskem stopnišču za pol pod
 zemljo
 in gledal odsev sence na potnem kamnu.

Nekaj zelo nenavadnega
 bi moralo po tistih stopnicah priti
 in tudi kakšno reminiscenco imeti s seboj,
 da bi se od navdušenja pustil pozdraviti,
 ker je drugače od mene tukaj med vami,
 celo kadar me pobožate po hrbtu roke,
 samo še senca iz onostranskosti.

Ker črne ptice nad vrati (nikoli več)
 niso moderne, so magični pozitivni
 zdaj bolj otipljive praznine v prostoru,
 kot prazen parkirni prostor pred Poejevo hišo
 na petinsedemdeseti cesti,
 kjer lahko parkiraš od pol enajstih (a.m.) naprej.

MLADCI, KI NIKOLI
 NE POGLEDAJO V OČI

V resnici gre seveda za radovednost
 in za neke vrste fatamorgano,
 da migeta v meglici v smeri proti Afriki,
 ko ne ločiš več med morjem in nebom
 kot neko dekle iz Philadelphije,
 ki stanuje v šestnajstem nadstropju,
 če le pomisliš, kaj je tam zadaj za obzorjem
 in s kom bi se bil stopil v eno, v eno, v eno,
 potem je vse stvar nekega naročja,
 ki si ga pred časom zapustil,
 da si se lahko šel igrat z drugimi fanti nad gostilno
 pri Kregarju Indijance z listi pitanega kostanja
 in je imela svileno obleko, modro z belimi pikami
 in prave koralde, ki si jih potem dal naprej
 njej, ki bi si bili boljša mati in hči,
 čeprav meni te tako imenovane ženske malenkosti
 v resnici niso nič drugega (potrebuješ pa jih, včasih
 zvečer, ko si utrujen),
 ker še vedno verjamem, da je moja duša

hitrejša od veselja in se zaradi svojih ljubezni lahko
 prebije v onstran,
 zaradi katerega pišem tole raziskavo
 o teh nenehnih poslavljanjih, ki so
 stopicanje na mestu
 in dvigovanje ročic, češ naj te vzamejo v naročje,
 morda šturporamo, da boš videl daleč, daleč,
 ali da te dajo vsaj na rob ograje,
 ko greš z očetom na Grad in imaš na novo
 zglajene hlače in plašček iz gaberdena z velikimi gumbi,
 ki se odraslim zdijo majhni,
 ker te celega vidijo majhnega na velikem stolu
 z očetovimi knjigami, da na njih sediš
 in veš, da imaš v svojem življenju odgovornost,
 ker že takrat se ti malo smilijo in
 si, ne kakor drugi otroci, sam.

Razen kadar v kakšni taverni
 v plesu sam s seboj, v votlini iz plovca v Messariji,
 kot derviš, dvigneš se, pravi tornado obupa,
 in potem padeš k njima na postelj,
 postelj za medene mesece in te vzameta medse
 in je nad glavo medeninast portal, stene pa so tudi iz plovca.

Oh tiho, tiho, tiho je jutro
 in Atene na severu so nepojmljivo daleč,
 ko pridejo razbrazdani starci
 in mladci, ki nikoli ne pogledajo v oči,
 da bi odnesli tvoje poročeno truplo.

V OKATI Kako, da nihče ne verjame,
 kakor da ne zahajajo sonca,
 kakor da ne poljubljajo lune,
 koliko lun je že minilo od Avalona,
 kakor da Sirius ni bil najina zvezda,
 ko je burja vlekla skozi piščali iz žleda
 v mojem petrificiranem gozdu?

Ta izkrivljeni napor volje
 se izplakne kot bednost vsakega vala,
 ki rine iz oceana, morda iz Egeja ob Otoku,

kjer še od nekdam šušljajo evkalipti,
 da lahko za stenami samostana Profitis Elias
 posušeni pravoslavni asket od preteklih strasti,
 ki jih je tako nežno osvojil,
 čisto tiho in obzirno jemlje slovo.

Tako teče čas, kronos, posojen brez obresti
 kakor kozarec, preden prileti ob steno,
 da vdihnemo svoja oddahnjenja:
 in, glej, celo jaz
 poznam pravega ženina, življenje,
 da čutim z njim, ki ob zahodu tiho,
 in zadnjič, vdihne poljub Meltemija.

Kako bi jim dal ta svet belih poželenj
 iz pobožnih poklekov pred lepoto,
 ki nagnjena v nagonu prekaša iz celote izločene resnice:
 zajaši spomin vrste do dna, ah do dna,
 ko pridemo do Perisse, bo prepozno!

Tako umiram za opombe prevajalca
 v romanu, ki ni bil nikoli preveden,
 precej bolj od onega, ki je vsak večer,
 na vogalu dvainštiridesete do dveh ponoči,
 ko smo šli okajeni domov, igral svoj saks.

Po mojem smrečju ne bi bilo tiše
 in v vetru izdajstev in začasnih pripadnosti,
 ker preveč vem, da bi ljubil, ker:
 od psov oblajane kamele hite nečemu naproti.
 Pozabljen od smrti, zavit v črno bel kockast šal,
 ostajam na poti v Okati.

DAGEROTIPIJA Kdor ima smrt za ljubico,
 ni nikoli do konca obupan,
 varuje ga pred življenjem,
 da nima domotožja, slovesa
 in hrepenenja, ki so sama sebi namen,
 da ne bi slučajno, tega ne smem izdati,
 pripadal kakšni vulgarnosti.

Ne spomnim se njenih rok,
 toda nore oči, ki jih je dobila
 pri nekem tovarnarju s črnili,
 so se me dodobra nagledale,
 problem pa je v tem, da so taki
 programi nujno vezani na določen hormon
 in adijo Guernica,
 če prekmalu popusti
 in nimaš biti več nad ničemer tako sladko obupan.

Onstran teh kapric je
 točka neizprosne treznosti,
 ki je ni mogoče preplaviti z belimi vini,
 razdalja, preko katere ne pride noben most,
 Sirius na nebu Januarja,
 da drgeta od snežene diamantnosti,
 zvezda, ki ni sama na nebu,
 a je tako zelo ločena od drugih.

Napaka v programu?
 Nič bolj kot pri drugih,
 le da tu ostane v albumu
 kakšna dagerotipija
 majhne punčke na krznu,
 ki pase krav'ce.

SGRAFITO NA THIRI

Ne boš rekel, da orbita splošnosti ni sploščena
 in da planeti v resnici ne gredo hitreje,
 ko se približajo soncu? Tam blizu nekje
 se kot črv zviija zavedanje (mene in tebe),
 ko piše te vrstice, začasnost, ki ve zase.
 Ni rečeno, da ne bi hotel biti začasen,
 da bi se bal tega, da ne bom več bil.
 Zato hrepeni po meču, po borbi za pravično stvar,
 to te rešuje pred peno na valu.

Premisli o vrvenju, ki vodi malega princa v nebo,
 ker (nekateri od nas) pripadajo neskončnostim neba
 in če pademo, nam ni mar za Dedalov jok,
 ki sprašuje po regiji, ki me je vzela:
 tudi, ko se vosek stopi, ostane duša v orbiti.

Pij s pesniki zemlje, dokler ne uvidijo
čarobnega vetra, ki se upre v neslišno latinsko jadro,
da te odnaša, bočno, onstran obzorja.
Nič več poklekanja pred maliki, nič več ruvanja z bogom, ker
na poti na Delos,
kjer so vsi bogovi skupaj, s Krete pa je daleč,
greva preko Thire in prvega sgrafita,
ki nosi prav vse, kar je današnjemu času treba sporočiti.

Njim je (še) pričelo odmevati po čustvenih katakombah
in tipanje v temi, ki je prazna, prihaja v modo,
kar si vedel pred več kot dvajsetimi leti:
zato je pesnik vedno sam, izvidnik zgodovine, vates.
Iskali bodo tisto enostavno resnico, ki jo kuješ
v tej pesmi in ki ti prihaja tako postopoma,
da teh pet minut na planetu v resnici ni programiranih
in da je hiša, ki si jo zidal, opomba prerokbi.
Ko bom dal odgovor, se želim ustaviti
in počakati te, ki se zdaj še rojevajo,
da posedejo okrog mene in da se skupaj
ob steklenici vipavskega rizlinga v jesenovi senci
nasmejemo.

Kateri bog, da me je na Delosu, vzel zase, ne vem.
Bil sem tam kratko uro kot vsak turist z guide bleu.
A se vedno odzove, če kličem Apola na Thiri.

Ljubljana, december 1990